

De Vulkaan, najaar 2018

Waar was jij op 1 november 2018 om 09:22 uur?

Rob Berkelder
Den Haag, januari 2019

Gemopper

Het begon zoals het al een paar jaar gaat. Zo in augustus, als half Europa aan vakantie denkt en wij vogelaars vinden dat het najaar al is begonnen, sloeg de onzekerheid toe. Bij sommigen overgaand in frustratie, bij anderen in berusting. Want ook dit jaar wéér geen Spreeuwen in juni.

"Vroeger, ja vroeger, toen had je ze met duizenden. Hele wolken, vooral jongen, die kwetterend het buitenduyn volgden en neerstreken in de duindoorns of doorgingen naar Solleveld of verder. Daar kwam je er massa's tegen. En nu? Een groepje van twaalf en een van zeventien. Meer niet.

Het zal vast wel weer niks gaan worden dit jaar. Amper Kruisbekken gehad. Minder eenden en steltlopers dan vroeger. En wat hebben we nog

aan Dwergmeeuw? Visdief? Fuut? Boomvalk? Kauw? En wat dacht je van Ringmus?! Kleine Zwaan: in 2009 nog 158. Nu, de laatste drie jaar samen: 26. Ik voorspel je, dit jaar worden het er nul".

In werkelijkheid zijn er in die dagen heel wat authentieke Haagse krachttermen de Vulkaan af geholderdebolderd. Maar om het privilege op publicatie niet te verliezen, wil ik die hier niet bekend maken. Laat ik het bescheiden houden op: "Grutjes, het lijkt niets te gaan worden". En ondanks het geklaag, gevloek en pessimisme werd het langs De Vulkaan (vogeltrektelpost in het Haagse Westduinpark) toch weer een gedenkwaardig najaar.

Vulkaan, zonsopkomst 6 oktober 2018 (Sjaak Schilperoort)

Het goede nieuws

19 september 2018: 36 Lepelaars over de branding. De Puinhoop bij Katwijk had de groep ook gezien: geen bijzonderheden. De Vulkaan: vooraf ook geen bijzonderheden. Maar 1 kilometer ten noordoosten van ons hadden de tellers op De Terp wel opgelet. Eén Lepelaar was geen Lepelaar, maar een Witte Ibis: chapeau! En gelukkig hadden we de foto's nog.

Er vloog op 17 oktober eigenlijk niet zo heel veel. Een paar duizend Vinken en wat jagers. Maar daar opeens, om 09:14 uur kwam er een flamingo over zee voorbij flappen. Was het een Europese? Het bleek achteraf een Chileense te zijn. Toch spannend en leuk.

Kijk voor de aardigheid eens op de volgende [link](#) en laten we die lijst nader onderzoeken.

In trektelland geldt 1 juli als de start van het najaar. In de eerste drie weken van die maand kregen we dankzij een van onze vaste tellers een mooi beeld van avondtrek van Bergeenden. Hoogstwaarschijnlijk op weg naar de Waddenzee om te gaan ruien. Vele honderden trokken er op diverse avonden langs over zee. Met 1.269 stuks noord op 5 juli werd het onze beste dag ooit. 2018

werd een recordnajaar met een totaal van 6.868 vogels richting Den Helder.

Telpost Scheveningen kent uit de vorige eeuw en 2004 veel hogere aantallen, maar de 68 Vale Stormvogeltjes die dit jaar passeerden, vormden wel het best najaar ooit voor de Vulkaan. Grote Zilverreigers deden het als "vanouds" goed. Dit jaar 351 vogels. Dat was iets minder dan vorig jaar (426), maar weer ver boven het gemiddelde van de afgelopen tien seizoenen (130). Van Blauwe Reigers passeerden er 606. Daarmee zaten ze flink boven het tienjarengemiddelde (435) en kwamen we weer aan aantallen van voor 2008. Timing en aantallen [hier](#).

Vanaf 2004 lagen de doorsnee-uren van Aalscholvers rond de 30. Dit jaar staken die er met ca. 80 per uur ver boven uit. Het waren de grote groepen van vele honderden vogels, die in de hoofddoortrekperiode de aantallen bepaalden. Oktober is traditioneel de beste maand waarin we dit jaar 15.199 vogels invoerden. Het najaarstotaal kwam op ruim 42.821 tegen een gemiddelde van bijna [30.000 vogels](#) in de afgelopen tien jaar.

Blauwe Kiekendief, De Vulkaan 17 november 2018 (Bart Hoekstra)

Blauwe Kiekendieven verrasten ons aangenaam. In 2010 hadden we er nog 112 in het najaar. In 2011 zelfs 172. Daarna heel magere jaren van slechts zes (2017) tot 34 (2015) exemplaren. En dan dit jaar ineens toch weer 59. November is bij ons hun beste maand met onder andere dertien beesten op de 17e. Van 61% (38 stuks) konden we de leeftijd bepalen. Daarvan bleek 95% juveniel te zijn. Algemeen wordt aangenomen dat jonge vogels meer verdrijven onder invloed van wind dan de adulte. Vooralsnog werd gedacht dat

Blauwe Kiekendieven solitair trekken. Op 17 november namen we echter waar dat er groepjes van 2, 3 en 3 langs kwamen waarvan de individuen echt samen vlogen.

Met de Rode Wouwen was het dit jaar smullen geblazen. Op 31 oktober sneuvelde ons oude dagrecord van 18 maart 1988 (zes) en kwamen we op vijftien. In de meeste jaren zagen we slechts enkele vogels per seizoen. In de ochtend werd er in de buurt van Noordwijk(erhout) en Katwijk melding gemaakt van een groep van negen.

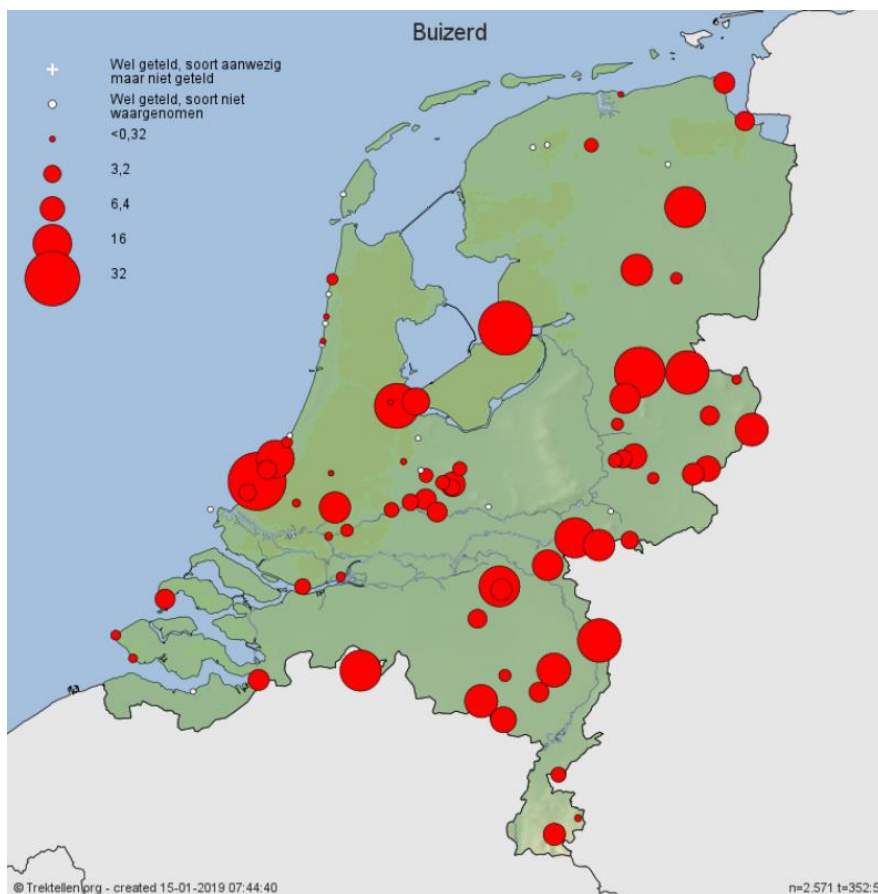
Uiteindelijk dansten die op de laatste oktoberdag gracieus over de Laan van Meerdervoort. Later die middag volgden er nog zes.

Zondag 28 oktober bleek met een prachtige 4 bft uit oostnoordoost ideaal voor Buizerdtrek over Nederland. Hoewel het daar om 12:00 uur nog niet op leek, knalde het uurtje na drieën, er voor ons doen, heftig uit met 175 vogels. De grootste bel betrof 39 Buizerds; eigenlijk ongekend voor Haagse begrippen. En met de uren er omheen kwam het dagtotaal op 358. Een vette verbetering van de 225 van 15 oktober 2009. Hulde aan de eenzame doorzetter die het allemaal registreerde. De stuwing moet flink westelijk zijn geweest, want de Vulkaan had die dag het hoogste aantal Buizerds over ons land. Ook oostelijk van de stad werden er tientallen gezien.

Let ook even op de lijn Balloerveld, Kamperhoek, Diemen, Den Haag. Het is erg leuk, dat je in Trektellen.nl kunt zien hoe een stroom Buizerds (zie figuur) die dag van noordoost naar zuidwest trok. Het Balloerveld had voor 11:30 uur al zijn dagtotaal van 37. Ketelbrug/Kamperhoek noteerde die dag 141 Buizerds. Hun uurdetails laten zien dat ze tussen 10:15 en 12:00 uur hun piek van 136 stuks hadden. Het lijkt of het eerste deel daarvan voor het middaguur bij De Vijfhoek

(Diemen) passeerde. Die telpost had toen al bijna een derde van zijn vogels (56) langs gehad. Tot 14:00 uur daar nog eens 65; toen was het bij ons nog niet op zijn top. Na 14:00 uur schreef Diemen er andermaal 56. Wij hadden dus de bulk een uur later, tussen 15:00 en 16:00 uur (175). Het komt bij De Vulkaan nooit voor dat wij op een goede Buizerddag voor 12:00 uur de piek hebben, maar altijd later in de middag. Deze trekbeweging leek wel op die van Vinken. Onze theorie is namelijk dat Vinken gestuwd trekken langs de Oostvaardersdijk en daardoor massaal bij Den Haag aan de kust verschijnen. Mogelijk dat het met de Buizerds van 28 oktober ook zo gegaan is. De wind was die dag ONO 4.

Over het oosten des lands trok op 28 oktober een mooie, tweede stroom. Lemelerberg rond 10:00 uur al 99 Buizerds. Daarna minder. De Hamert 163 tot 15:35 uur. Brobelbies-Noord bij Oss, beste uur na elfen: 40 (dagtotaal 134). De kaart lijkt ons te vertellen dat het over Utrecht minder vloog. Het is fijn, dat veel telposten hun telling in details per uur invoeren waardoor je hun gegevens nog uitgebreider kunt analyseren. 19 oktober is ook een lekkere Buizerddag geweest. Maar dan alleen voor de tellers ten oosten van de lijn Zwolle - Breda. Engbertsdijksvenen scoorde toen 353 *Buteo buteos*, wij 7.

Buizerd 28 oktober 2018

Het weer

In 2018 beleefde Nederland de warmste zomer sinds minimaal 1706. De Bilt registreerde 18,9°C tegen normaal 17,0°C. Hoek van Holland mat de kleinste afwijking (18,3°C om 17,2°C). Aan de kust was het minder heet vanwege overwegend noordelijke wind vanaf zee. Het was zeer zonnig met ruim 765 zonuren tegenover 608 normaal. Zo half augustus was het nog niet veel op de telpost. Veel west- en noordwestelijke wind. Pas op 29 augustus stond er een mooie zuidoost 2 met daardoor 393 gele kwikstaarten spec., vijf Ortolanen en vijf Duinpiepers. Voor die laatste was dat een dagrecord in de 21^e eeuw, maar de echte aantallen hadden we in de laatste twee decennia van de vorige eeuw: onder andere 15 Duinpiepers op zowel 30 september als 8 oktober 1995. September gaf een wisselend beeld aangaande windrichting. De eerste twee dagen was hij nog oost en zuidoost. Daarna volgden twee lauwe weken met maar twee tellingen van betekenis.

Vanaf 21 september kregen we een paar aardige dagen met zeetrek. Na de 24^e begonnen we op stoom te komen met een kleine week wind uit de zuidhoek.

Op 1 oktober was hij weer noord. Pas vanaf de 5^e ontstond er weer goede, waarneembare landtrek. De Vinken passeerden echter maar mondjesmaat. Tot maar liefst de 17^e bleef de wind een zuidelijke component houden met temperaturen van boven de 20°C. De Vinken knalden pas de laatste vier dagen. Daarna volgden nog steeds enkele dagen met zuidoosten tot zuidwestenwind en zakte het kwik aanmerkelijk. Op 22 oktober sloeg de wind om naar richtingen tussen noord en west en beleefden we leuke zeetrekdagen met daarbij een heel speciale verrassing. In de grafieken van de landtrek is deze weersverandering duidelijk zichtbaar.

Begin november weer veel dagen met kansrijke wind, maar in week 2 begonnen de aantallen toch echt terug te lopen.

Aantal najaarsdagen met gunstige wind tussen ZO en ZW (135° - 225°) (bron: KNMI)

	juli	augustus	september	oktober	november	totaal
2012	8	14	7	11	20	60
2013	3	4	6	17	7	37
2014	5	6	2	21	17	51
2015	7	12	8	12	13	52
2016	4	7	11	5	11	38
2017	7	10	12	10	7	46
2018	2	10	10	12	16	50
totaal	36	63	56	88	91	334

Terug naar de totaalijst

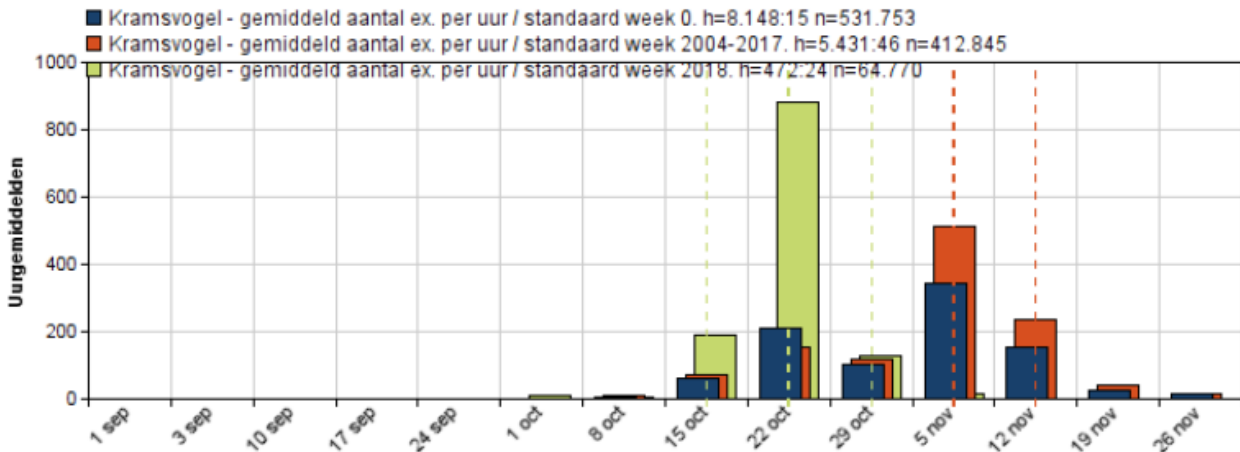
Grote Jagers lieten flink van zich spreken. Gemiddeld tellen we er 83 in een najaar. Vorig jaar hadden we er opeens 301, en nu 282. De vogels hielden zich veelvuldig rustend en jagend op voor de telpost. Maar op 22 september en 4 oktober (bij ZW 3-4) maakten ze echt tempo en kwamen ze om de paar minuten strak en laag door over zee. Zelfs in groepjes van twee of drie. Dagtotalen respectievelijk 25 en 54. Houtduiven deden het tweemaal zo goed als normaal. Dit najaar 31.178 tegenover doorsnee 15.938. Het cijfer is wel wat geflatteerd, want ze hebben nog wel eens de neiging om weer terug te vliegen (9.019). In het oosten en zuidoosten van ons land weten ze echt wat Houtduiven zijn. De Hamert in Noord-Limburg pakte dit jaar op 28

oktober het Nederlands record door 265.300 vogels te tikken.

Buidelmees was ook een apart verhaal. Op 17 oktober één, op 13 oktober drie, en de volgende dag zelfs een groepje van vier. Laag vlogen ze langs de Kleine Vulkaan (een duintopje 100m oostwaarts) om daarna steil omhoog te schieten. Het is vanaf daar gelukt ze in [beeld](#) en geluid te documenteren. Datzelfde was mogelijk bij een late Boompieper op 5 november en met drie Siberische Boompiepers (29 september en 4 en 11 november). Vuurgoudhanen en Bladkoningen deden het opperbest. Die laatste zit natuurlijk al jaren in de lift, maar dit jaar was het wel heel erg. We schreven er 26 tegen 8 gemiddeld. Landelijk werden er 101 ingevoerd. Nou was het ook wel

eens lastig inschatten. Soms hoorden we ze op twee verschillende plekken. En soms één ter plaatse en even later weer één een stuk verderop. Was dat dan struiktrek? Tegen de middag leken ze dan verdwenen. Ons [Vuurgoudhaan](#) gemiddelde ligt over de laatste tien jaar op 61. Dit jaar 115; niet slecht. De 26 exemplaren die we op 7 september telden waren zelfs een dagrecord. Lijsters hebben ons in 2018 ook aardig bezig gehouden. Zowel [Zanglijster](#), Koperwiek als Kramsvogel haalden ruim de 60.000. Dat is voor

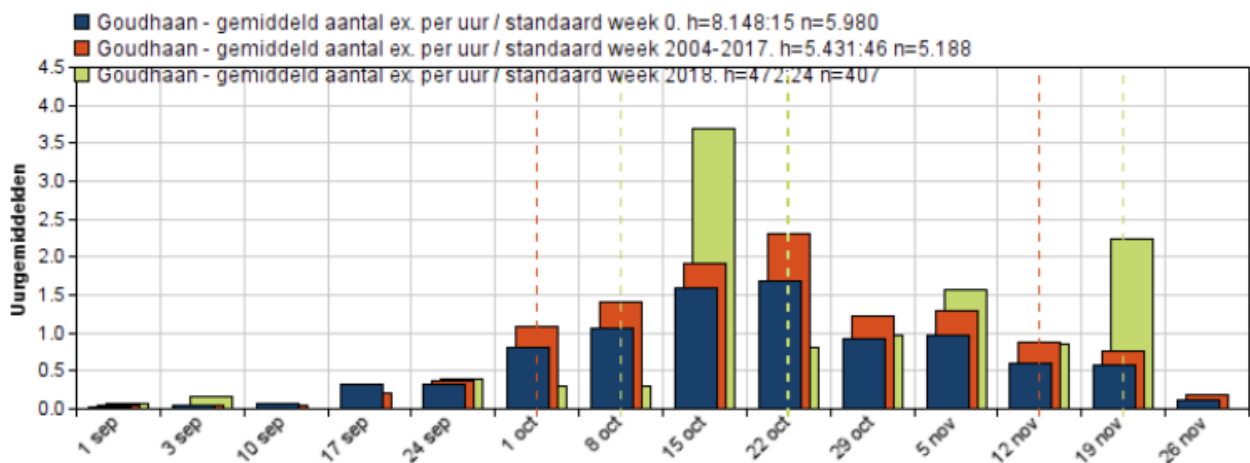
over de laatste tien jaar uitzonderlijk. Vooral voor Zanglijster. Die vliegt vanaf 2008 met zo'n 11.500 stuks per najaar. Deze herfst waren het er dik vijf keer zo veel: 61.118. Koperwieken en Kramsvogels deden het ook dubbel zo goed als in recente jaren. Blijft wel vermeld, dat diverse Vulkaanjaren met goede lijstertrek nog ontbreken in [Trekellen.nl](#). Ook bij andere soorten is het beeld nog incompleet. Kramsvogels waren opvallend vroeg. Eind oktober passeerden ze al, terwijl hun mediaan rond 9 november ligt.

Kramsvogel in september-november over De Vulkaan (alle jaren, 2004-2017 resp. 2018)

Een veel grilliger verloop had de doortrek van onder andere Goudhaan en Spreeuw. Zie de dip dit jaar in week drie van oktober bij deze laatste soort. Precies zijn mediane tijd. Goudhanen maakten het nog bonter, door tot half oktober weg te blijven, om dan na 15 oktober enorm door te schieten naar 3,6 exemplaren per uur. Vervolgens zakt het weer snel in en ontstaat er in november een dubbele nagolf. Het langjarige beeld van

Goudhanen staat hiermee in schril contrast. Dat toont een veel regelmatig patroon. Spreeuw doet het trouwens slecht. In juni is hij zo goed als verdwenen en zijn uurgemiddelde haalde dit jaar in de toptijd nog maar net de 2.000. Dat was in het verleden bijna 3.000. De soort was ook een week later dan normaal. Rond 1 november telden we er de meeste.

Goudhaan in september-november over De Vulkaan (alle jaren, 2004-2017 resp. 2018)

Met de Boomleeuweriken waren we heel tevreden. We konden er 938 invoeren op de app van Trektellen. Dit hulpmiddel heeft het notuleren overigens enorm vergemakkelijkt. Na een weekje wennen, gaat het sneller en beter dan met pen en papier. Het grote voordeel is dat je direct of achteraf kunt uploaden, waardoor je telling zonder gereken en extra invoeren op de site komt te staan. Je hoeft ook niet meer te zoeken waar je welke soort "ook al weer" had geschreven. Tijdens de telling kan je direct zien hoeveel je van een bepaalde soort hebt waargenomen. Wanneer je iets invoert onthoudt de app ook gelijk de tijd, heel handig. Voor leeftijden en geslachten is prutsen in een boekje niet meer nodig, twee klikjes zijn genoeg. De site zelf is natuurlijk ook

erg goed. Zo zie je vrij snel dat ons tienjarengemiddelde van Boomleeuwerik op 650 staat.

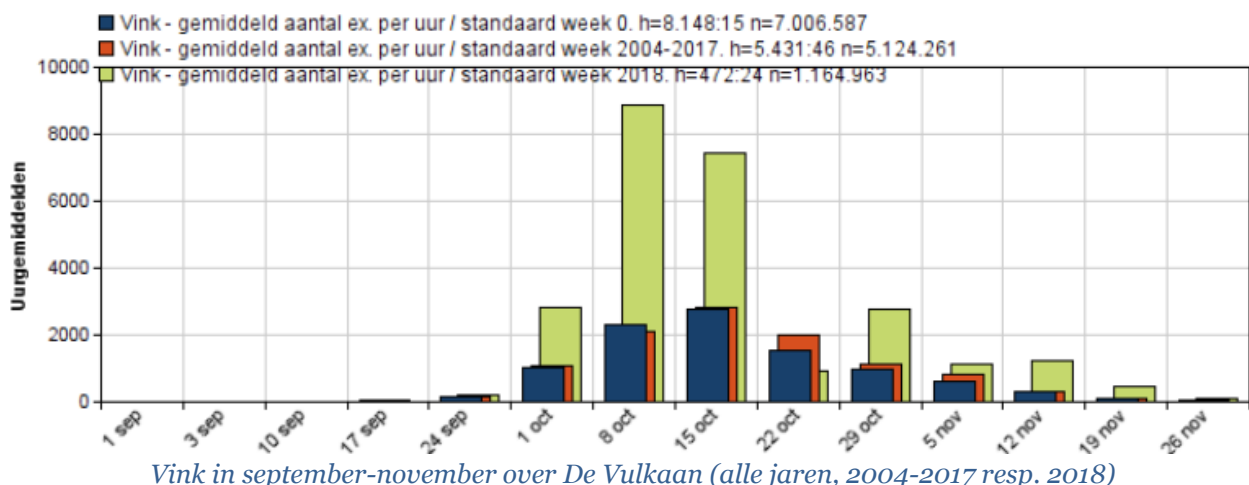
Grote Gele Kwikstaart is een van onze paradepaardjes. Ook dit seizoen weer een zeer goed eindcijfer: 1.110. Ze waren een week later dan de mediaan van 3 oktober.

Gele kwikstaart spec. deed het eveneens zeer goed. Nou zijn we langs de Vulkaan deze eeuw niets meer gewend. We hebben namelijk op 12 september 1992 en 28 augustus 1988 nog dagrecords staan van 1.607 en 1.278. Maar een najaarstotaal van 1.205 stelde ons wel tevreden. Door de bank genomen tellen we er 522 sinds 2009. Hun trekpiek lag zoals gewoonlijk rond 30 augustus, met een nastoot rond 12 september.

Vinken

Zuid(zuid)oost 3-4 is voor trek van zangers langs de Zuid-Hollandse kust de meest gunstige wind. Ervaringen uit het verleden leren ons dat wanneer die langer aanhoudt, de aantallen vogels op de tweede, derde dag al teruglopen. Zeker bij oostelijke (mee)wind. Dat was dit jaar anders. Zelfs op de vierde dag met goede wind, bleven vooral de Vinken maar komen. Elke dag hadden we er tienduizenden. Op 13, 14, 15 en 16 oktober telden we er respectievelijk 142.112, 141.061, 70.981 en 137.502. En dat ging die maand maar zo door, want ook bij zuidwesten wind doen Vinken het goed langs Den Haag. En zo kon het gebeuren

dat op 1 november 2018 de spanning op de Vulkaan begon op te lopen. Nog ongeveer een 12.000 Vinken en dan zouden we er 1 miljoen hebben. Om 09:22 uur was het zo ver. Er ging een bescheiden gejuich op. Daarna was het nog niet klaar, want het werden er die dag gewoon weer 74.434. Tot 16 november hadden we nog zes dagen met tussen de twaalf- en zevenentwintigduizend Vinken. Zodoende kwamen we op ons hoogste najaarstotaal aller tijden van 1.167.025. Aanzienlijk meer dan bij voorbeeld het Zweedse Falsterbo (708.470).

Tellers vieren de passage van de miljoenste Vink op 1 november 2018.

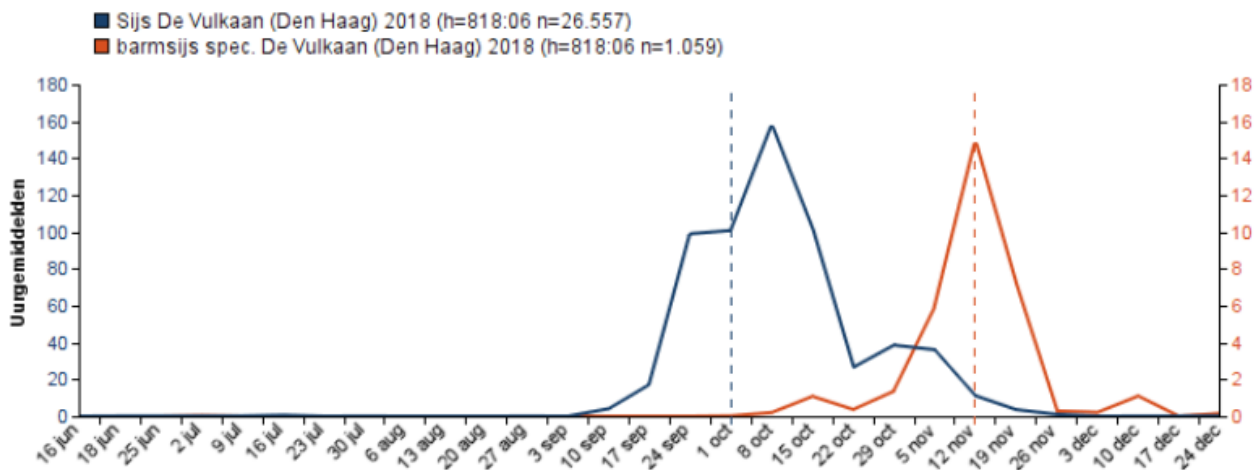
Vlnr: Teus Luijendijk, Gerjon Gelling, Bart Hoekstra, Sander Bik, Vincent van der Spek, Danny Laponder, Sjaak Schilperoort, Martin Lok* en Rob Berkelder (vooraan). Rob ter Ellen, Jacob Lotz, Stephen Tas en Rinse van der Vliet waren elders.

*Martin Lok is teller van het eerste uur. In 1958 (!) telde hij met twee vriendjes al vele Bonte Kraaien en Roeken op de Vulkaan. Ook al beukte het van de vogels, om 08:30 moesten ze weer weg, want dan begon school. Met zijn drieën hadden ze één kijker.

Kepen; wat deden ze het goed. Maar liefst 25.814. Terwijl we er gemiddeld 6.697 hebben per najaar. Alleen al op 3 november vlogen er 9.118. Dat werd onze beste dag ooit. Maar telpost de Kwintelooijen bij Veenendaal, die kon er echt wat van. Daar zorgden Kepen voor een enorme verbetering van het landelijk record: 65.950! op 1 november. Eindelijk weer eens Kneuen. Een soort die zijn toptijd had in de tachtiger jaren: 3.860 (1987), 6.775 (1988). Maar 2018 wringt zich mooi tussen die oude records met 5.169 als najaarstotaal. 10 oktober 2018 komt met 1.126 vogels op de derde plaats van de dagrecordlijst van de Vulkaan. 5 en 13 oktober 2018 staan ook in de top-10. Vanaf

2009 is het najaarsgemiddelde 1.751. Voor Rietgors geldt een vergelijkbaar verhaal. Zeer goed tot het eind van de vorige eeuw met onder andere in 1987 een seizoensrecord van 12.079. In deze eeuw was 2018 het beste najaar met 3.893 vogels. Zie [grafiek](#).

Barmsijzen deden het vorig jaar al goed. Toen vlogen er 1.414 en dit jaar 1.059. De acht jaar daarvoor lag het gemiddelde op ca. 100. Sijs was met 26.553 een lust voor het oog en oor. Vanaf 25 september hadden we ze bijna dagelijks met honderden. 13 oktober was onze op een na beste dag ooit met 2.122. Normaliter schrijven we er 10.274 per seizoen.

Sijs en barmsijs spec. in het najaar van 2018 over De Vulkaan

Krenten en Knallers

Nachtzwaluw is bij Den Haag een bijkans onmogelijke soort. In een ver verleden zijn er waarnemingen bekend in de duinen ten zuidwesten van de stad. En op 13 juni 1988 werd er een gehoord in het Westduinpark. Deze eeuw werden er enkele waargenomen in Meijndel. Op 6 oktober sjokten in de vroege ochtend twee van ons de berg op. Het schemerde nog niet eens en er werd onderweg gesuggereerd dat er kans kon zijn op Nachtzwaluw. Toen er een man of acht boven op de top de dag stond af te wachten, schoot er in het donker opeens op ca. 30 meter afstand een grote, maar slanke en langstaartige vogel recht omhoog, die een nachtvlinder uit de lucht hapte. Ja, toen barstte de euforie los: *–"Niet te geloven, hier een Nachtzwaluw."* Enkele tellers vonden hem ter plaatse nog terug, maar direct dook hij over de bomen naar het duinmeertje. Daar heeft hij waarschijnlijk de rest

van de dag op een tak gebivakkeerd. De soort broedt behalve op onze zandgronden ook in de duinen bij Bergen aan Zee en weer op de eerste drie Waddeneilanden.

Op 14 oktober ontstond er de nodige commotie op de telpost toen een van ons een gierzwaluw vond, nog oostelijk boven de stad. Camera's en kijkers gingen op scherp. De vogel kwam prachtig recht over de telpost. Eigenlijk te mooi voor superfoto's. Maar gelukkig waren daar nog de waarnemers op de Kleine Vulkaan, die licht mee hadden. Op hun foto's waren de kenmerken van een [Vale Gierzwaluw](#) goed waarneembaar. Hiermee zou Den Haag na aanvaarding door de CDNA kunnen gaan aansluiten in het korte rijtje van telposten met Vale Gierzwaluw. In het verleden hebben we diverse eenlingen in oktober en november gehad, maar nooit een Vale kunnen documenteren.

Vale Gierzwaluw, De Vulkaan 14 oktober 2018 (Eduard Opperman)

25 oktober 2018, 10:00 uur

Je zult als ouwe rot in het trektellen maar van een nieuwkomertje de opdracht krijgen “dan maar” over een bijna lege zee te gaan kijken, omdat de jonge aanwinst de duizenden Kramsvogels gaat tellen, die over de stad denderen. Je zit op je gammele stoeltje en kijkt over zee. Je ziet amper wat aan vogels. En je kijkt nog eens, en je ziet nog niet veel. Je draait je een keertje om, om te zien hoe het met de Kramsvogels gaat. Vervolgens tuur je nog maar weer eens een stukje over zee. En dan komt er een vogel je telescoopbeeld in vliegen. En je denkt ....., nee je denkt niet meer, je instincten komen naar boven. Door al die jaren van intensief met vogels bezig zijn, weet je in een halve seconde: “DIT IS EEN **KUHLS PIJLSTORMVOGEL**”.

En je roept naar je medewaarnemers, dat ze mee moeten kijken en vraagt ze te bevestigen wat je ziet. En ook die happen naar adem en weten niet wat ze overkomt. Daarna begint de adrenaline de overhand te krijgen, maar weet je nog net je zinnen bij elkaar te houden. Het lukt je nog om er een heel acceptabel filmpje van de vogel uit te persen en brengt daarna de hele Delta in rep en roer met het doorpiepen van je waarneming. Vervolgens weet je eigenlijk niet zo goed wat je moet zeggen. Ja, dat je blij bent, heel blij. Het was erg leuk voor een aantal vogelaars, dat de Kuhls de kust bleef volgen. De Zeeuwse tellers konden de vogel van vrij dichtbij waarnemen en daardoor beter documenteren, waarmee Scopoli's Pijlstormvogel kon worden uit gesloten. En dat was essentieel ter voorkoming van een net wat minder interessant kuhls/scopoli's spec.-geval. Opvallend was, dat de vogel bijna constant belaagd werd. Meestal door Stormmeeuwen. Die zagen blijkbaar ook dat we hier niet te maken hadden met de standaard pijlstormvogelsoorten, maar met een curiositeit. [Hier](#) een serieus verslag van de Kuhls Pijlstormvogel langs de Zuid-Hollandse, Zeeuwse en Belgische kust. Op 18 september én 10 december passeerde er een **Zwarte Zeekoet**.

Last but not least geen vogel, maar de **Bultrug**, die zich wekenlang achter de Haagse branding heeft vertoond. Vanaf 13 oktober trok waarschijnlijk hetzelfde dier voor de Texelse kust de aandacht van vele toeschouwers. Bultruggen worden vanaf 2007 steeds vaker waargenomen in Nederlandse kustwateren. Daarvoor kwamen ze hier eigenlijk niet voor. Er zijn enkele vondsten van dode dieren voor die tijd geweest. Op 4

Bultrug, De Vulkaan 17 november 2018 (Bart Hoekstra)

november 2018 werd voor Ter Heide voor het eerst melding gemaakt van een actieve Bultrug. Op 7 november werd hij voor het eerst vanaf de Vulkaan gezien. Zijn blows waren met het blote oog waar te nemen. De baleinwalvis heeft zich in een lange periode daarna met grote regelmaat laten zien voor de Maasvlakte, Kijkduin, de Scheveningse haven, Meijendel, Berkheide, maar ook tot aan Noordwijk. Steeds dook hij weer op voor de Haagse kust en trok veel bekijks. Eind december werd hij na vier dagen van stilte plots weer waargenomen bij IJmuiden. Op 4 januari 2019 was ie weer terug “in” Den Haag. Zes dagen later werd er tegelijkertijd bij Scheveningen én Bergen aan Zee een Bultrug gezien. Bultruggen voeden zich behalve met kril ook met kleine vis zoals sprot. Blijkbaar was die volop voorradig voor de Hollandse kust en krijgen deze cetacea het daarom steeds meer naar hun zin bij ons. Bultruggen behoren tot de meest speelse walvissen en kunnen zich goed redden in ondiep water. Vanaf de Vulkaan is waargenomen dat deze volwassen kolos in een verre ondiepte kalmpjes achteruit peddelde.

Na het zoet, het bitter

Om het niet al te dramatisch te maken, is een zakelijke tabel van soorten die het slecht deden misschien maar het beste.

Soort	2018	Gem. 2009-18	Soort	2018	Gem. 2009-18
Kleine Zwaan	0	39	Dwergmeeuw	129	241
Krakeend	62	126	Visdief/"noordse dief"	4.005	6.302
Smient	2.131	3.693	Roek	5	41
Wilde Eend	189	341	Kauw	4.623	7.805
Tafeleend	23	51	Zwarte Mees	9	637
Eider	324	516	Koolmees	559	1.583
Brilduiker	7	25	Pimpelmees	560	2.199
Ooievaar	0	17	Ringmus	398	730
Fuut	1.613	4.740	Grote Pieper	5	12
Steenloper	16	57	Kruisbek	58	481
Kanoet	6	66	Spreeuw	581.307	693.333
Bonte Strandloper	364	871	Dwerggors	0	1
Boomvalk	15	25			

Gerekend vanaf het jaar 2000 zijn de volgende soorten in (sterk) mindere mate waargenomen: Rotgans, Brandgans, Kolgans, Wilde Zwaan, Zomertaling, IJseend, Scholekster, Kievit, Drieteenstrandloper, Watersnip, Oeverloper, Tureluur, Koekoek, Oeverzwaluw, Beflijster, Tapuit, Duinpieper, Goudvink, Frater en Putter. Dit jaar ontbraken Kleine Zwaan, Ooievaar,

Bijeneter en Dwerggors. Vale Pijlstormvogel en Nonnetjes zien we ook al een paar jaar niet meer. Veel soorten vlogen afgelopen najaar in ongeveer gemiddeld aantal ten opzichte van de overige jaren sinds 2000. Vergelijken we deze soorten met de najaarstotalen sinds 1984 dan vlogen veel van deze soorten (soms (vrij) sterk) ondergemiddeld.

Bijna 2,4 miljoen vogels

Na een zeer warme zomer en een zwoele herfst hadden we toch weer een najaar met maar liefst 2.395.073 vogels. Alleen 2013 en 2014 waren beter. Maar toen scoorden we nog ruim 1 miljoen Spreeuwen per jaar. Blij werden we van: enkele soorten roofvogels, de twee grote reigers, Aalscholvers, kwikstaarten, lijsters, en veel vinkachtigen. Op naar het voorjaar.

Dank

Met dank aan Gerjon Gelling, Bart Hoekstra, Danny Laponder en Rinse van der Vliet voor hun waardevolle commentaren op de eerste versie van dit verslag. Arjan Boele (Sovon) was verantwoordelijk voor de lay out. Hij en Gerard Troost (Sovon/Trektellen) zorgden voor publicatie. Gerard Troost en Vincent van der Spek hielpen met het interpreteren van de cijfers. Allen dank daar voor.

Bronnen

Dutchavifauna.nl
Dutchbirding.nl
Falsterbofagelstation.se
KNMI.nl

Nu.nl
Sovon.nl
Trektellen.nl
Waarneming.nl